

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра філософії та міжнародної комунікації

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан гуманітарно-педагогічного факультету
Інна САВИЦЬКА
“ _____ 2024 р.

“СХВАЛЕНО”
на засіданні кафедри філософії та
міжнародної комунікації
Протокол № 8 від “31” січня 2024р.
Завідувач кафедри
Валентина КУЛЬТЕНКО

”РОЗГЛЯНУТО”
Гарант ОНП 033 «Філософія»
Віра ДОДОНОВА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ АНТИНАТАЛІЗМУ

спеціальність **033 Філософія**

освітня програма **033 Філософія**

Гуманітарно-педагогічний факультет

Розробник: доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії та міжнародної комунікації Віра Іванівна Додонова

Київ – 2024 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Галузь знань	03 Гуманітарні науки	
Рівень вищої освіти	третій	
Освітній ступінь	доктор філософії (PhD)	
Спеціальність	033 – Філософія	
Освітньо-наукова програма	Філософія	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Реферат		
Форма контролю	залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна, вечірня форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	2	2
Семестр	3	3
Лекційні заняття	15 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	10 год.
Лабораторні заняття	–	–
Самостійна робота	105 год.	130 год.
Індивідуальні	–	–
Кількість тижневих аудиторних годин	4 год.	–

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Метою дисципліни «Філософія антинатуралізму» є ознайомлення здобувачів наукового ступеня «доктор філософії» (PhD) з актуальними проблемами життя людини, формування критичного осмислення подій та явищ суспільного життя з використанням філософської рефлексії для напрацювання власної наукової світоглядної позиції щодо антинатуралізму.

Навчальна дисципліна орієнтує здобувачів на усвідомлення екзистенціальних проблем сучасної людини та шляхів їх вирішення. До актуальних питань філософії антинатуралізму можна віднести проблеми сенсу життя, балансу страждань і задоволень, «зіпсованого життя», заперечення народжуваності тощо.

Вивчення освітньої компоненти «Філософія антинатуралізму» забезпечує цілий ряд загальних, та спеціальних компетенцій. Зокрема, вона формує:

Інтегральну. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері філософії, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК5. Здатність розв'язувати комплексні проблеми філософії на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

ЗКу8. Вміння формувати дослідницьке поле власного наукового дослідження у відповідності до сучасної парадигми наукового знання.

СК1. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у філософії та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з філософії та суміжних галузей.

СК5. Здатність аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати міждисциплінарних наукових досліджень у сфері філософії, оцінювати сучасний стан і тенденції розвитку філософії.

СК6. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері філософії, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

СКу7. Знання предметної області філософії та розуміння сутності професійної діяльності, вміння об'єктивно та неупереджено викладати основні проблеми філософії.

СКу8. Здатність до інтерпретації та узагальнення текстів, володіння текстологічною культурою філософа.

СКу9. Здатність виявляти та пропонувати шляхи вирішення соціально-філософських, антропологічних, інвайроментальних проблем.

СКу11. Здатність критично осмислювати події та явища сучасного життя, використовувати філософську рефлексію для формування власної світоглядної позиції, усвідомлювати моральну відповідальність за результати власної наукової діяльності, вміння використовувати філософські знання для роз'яснення глобальних проблем сьогодення.

Результати навчання (РН)

РН1. Мати передові концептуальні та методологічні знання з філософії і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з філософії, отримання нових знань та здійснення інновацій.

РН3. Ефективно застосовувати у фаховій діяльності знання основних положень теоретичної і практичної філософії, історії світової та вітчизняної філософської думки, а також основних напрямів та провідних тенденцій у сучасній світовій філософії.

РН5. Планувати і виконувати теоретичні дослідження з філософії та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

РН6. Глибоко розуміти загальні принципи та методи філософських наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері філософії та у викладацькій практиці.

РНy13. Знання основних тенденцій розвитку науки й наукових досліджень у сучасному світі. Знання та розуміння генезису розвитку філософської думки. Вміння та навички виокремлювати на підставі знання напрямів і течій історії філософії актуальних соціально-філософських проблем та здійснення їхнього аналізу.

РНy14. Знання та розуміння закономірностей і підстав розвитку світогляду та образу людини у різних соціокультурних та цивілізаційних середовищах та вміння пропонувати шляхи вирішення соціально-філософських, антропологічних, інвайроменталістських проблем відповідно до запитів сьогодення.

РНy16. Знання та розуміння закономірностей розвитку глобальних проблем людства, тенденцій еволюції світогляду та образу людини у різних соціокультурних середовищах та вміння на їхньому тлі ставити та вирішувати важливі наукові та педагогічні проблеми. Знання впливових концепцій і стратегій, в межах яких формується проблематика екологічної філософії, біоетики.

РНy17. Вміння та навички критичного аналізу подій та явищ суспільного життя, використання філософської рефлексії для формування власної світоглядної позиції, усвідомлення моральної відповідальності за результати власної наукової діяльності. Вміння та навички корелювання досягнення філософської думки з природничими, політичними, етичними знаннями.

РНy18. Знання та розуміння сутності та причини змін у поглядах на світ і людину. Вміння та навички аналізувати сучасні проблеми екосистеми та її вплив на розвиток суспільства, аналізувати напрямки діяльності суспільства в умовах екокризи. Вміння та навички ефективно використовувати філософський інструментарій в процесі аналізу усіх аспектів сучасного соціокультурного буття людства, й, особливо, в українському контексті.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Антинаталізм як актуальне явище сучасності

Антропологічний поворот в сучасній західній філософії. Вітальний, екзистенціальний та соціальний виміри людського буття. Антропологічна криза сучасності. Поняття і сутність антинаталізму. Зміст філантропічного, мізантропічного, екологічного напрямків антинаталізму. Історія антинаталізму, яка починається з буддизму, індуїзму, маніхейства. Сучасні представники антинаталізму – Д. Бенатар, П.Ф. Цапфе – та їх погляди.

Тема 2. Рейексивізм як напрямок антинаталізму

Поняття рейексивізму. Основна проблема рейексивізму: відмова від існування. Відмінності і тотожності між антинаталізмом і рейексивізмом як філософії відкидання. Кен Кокс як засновник концепції рейексивізму. Проблема добровільної бездітності та її моральні причини.

Тема 3. Дискурс антинаталістів про самогубство як вирішення проблеми існування

Зв'язок антинаталізму та екзистенціалізму. Екзистенційна проблема сенсу життя в аспекті антинаталізму. Ідея самогубства як основна ідея антинаталізму. Дискурс суїциду в соціології та філософії. Погляди на суїцид А. Шопенгауера, Е. фон Гартмана, А. Камю, П. Цапфа, Т Ліготті. «Самогубство не вирішить проблему щастя людини». Зміст філантропічного антинаталізму Джима Кроуфорда та його книги «Зізнання антинаталіста».

Тема 4. Антинаталістські ідеї Артура Шопенгауера та Едуарда фон Гартмана

Генеza антинаталізму в песимістичній філософії XIX ст. Метафізична доктрина Артура Шопенгауера, класифікація страждань: людські та тваринні. Зміст «рукотворних» і «нерукотворних» страждань людини. Біль і страждання переважають над задоволеннями. Шляхи визволення від страждань, за А. Шопенгауером. Зв'язок з етикою буддизму. Філософська спадщина Е. фон Гартмана. Відмінності в поглядах на сенс життя Гартмана та Шопенгауера. Колективне подолання існування в концепції Гартмана, «пошуки щастя приречені на поразку». Історична детермінація проблеми людського існування. Пряма залежність між рівнем інтелектуального розвитку людини та антинаталістськими настроями.

Тема 5. Антинаталістська філософія Пітера Цапффе і Девіда Бенатара

Основні ідеї норвезького філософа Пітера Цапффе. Позиція Цапффе стосовно проблеми страждання. Психологічні стратегії виживання людини: ізоляція, анкерування, відволікання і сублімація. «Зрілий антинаталізм» Пітера Цапффе. Праця Девіда Бенатара «Краще ніколи не бути». Негативістська позиція Бенатара щодо заперечення продовження людського роду. Аргументи несиметричності задоволення і страждань людини. Погляди Бенатара на дитину як «задоволення егоїстичних бажань батьків».

Тема 6. Проблема безособовості та «зіпсованого життя» в антинаталізмі

Проблема безособовості в антинаталістській філософії XXI ст. Питання «зіпсованого» життя та репродукції у вимірі антинаталізму та біоетики. Заклики антинаталістів до відмови від продовження роду з міркувань «морального обов'язку навіть до потенційних істот». Проблема відповідальності в антинаталізмі за якість життя нащадків.

Тема 7. Непрокреція як одна з умов відкидання існування

Зміст термінів прокреція та непрокреція. Причини прокреції людини: 1) інстинкт продовження роду; 2) бажання злягання; 3) бажання відчувати себе у ролі батька. Антинаталізм та рейксивізм виступають за відмову від прокреції як однієї з умов відкидання існування. Песимістичні сценарії тотальної непрокреції в глобальному вимірі. Питання добровільного «кінця історії» у вимірі антинаталізму.

Тема 8. Перспективи розвитку антинаталізму та поступове зникнення людського виду

Раціональні та ірраціональні аргументи на користь антинаталізму. Добровільне рішення не народжувати дітей є ідеєю особистого вибору, а для жінок – шляхом до свободи. Перспективи розвитку антинаталізму в контексті демографічної ситуації в XXI ст.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин												
	денна форма							Заочна форма					
	тиж ні	усьог о	у тому числі					усьо го	у тому числі				
			л	с	л а б	ін д	с. р.		л	с	л а б	інд	с.р.
Лекція 1. Антинаталізм як актуальне явище сучасності	1	15	2	2			11	20					20
Лекція 2. Рейксівізм як напрямок антинаталізму	2	20	2	4			14	20	2	2			16
Лекція 3. Дискурс антинаталістів про самогубство як вирішення проблеми існування	3	20	2	4			14	20	2	2			16
Лекція 4. Антинаталістські ідеї Артура Шопенгауера та Едуарда фон Гартмана	3	20	2	4			14	20	2	2			16
Лекція 5. Антинаталістська філософія Пітера Цапffe і Девіда Бенатара	5	20	2	4			14	20	2	2			16
Лекція 6. Проблема безособовості та «зіпсованого життя» в антинаталізмі	6	20	2	4			14	20	2	2			16
Лекція 7. Непрокреція як одна з умов відкидання існування	7	20	2	4			14	15					15
Лекція 8. Перспективи розвитку антинаталізму та поступове зникнення людського виду	8	15	1	4			10	15					15
Разом	10	150	15	30			105	150	10	10			130

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми
1	Антинаталізм як актуальне явище сучасності
2	Рейексивізм як напрямок антинаталізму
3	Дискурс антинаталістів про самогубство як вирішення проблеми існування
4	Антинаталізм у філософії Артура Шопенгауера та Едуарда фон Гартмана
5	Антинаталізм у філософії Пітера Цапффе і Девіда Бенатара
6	Проблема безособовості та «зіпсованого життя» в антинаталізмі
7	Непрокреція як одна з умов відкидання існування
8	Перспективи розвитку антинаталізму та поступове зникнення людського виду

6. Контрольні питання для визначення рівня засвоєння знань аспірантами.

Відповідно до «Положення про екзамени та заліки у здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Національному університеті біоресурсів і природокористування України» від 26 квітня 2023 р., протокол № 8, залік з вибіркової дисципліни «Філософія антинаталізму» виставляється з урахуванням роботи здобувача в семестрі та за результатами відповіді на підсумковій співбесіді.

Орієнтовні запитання для заліку

1. Антинаталізм як актуальне явище сучасності.
2. Антропологічний поворот в сучасній західній філософії.
3. Вітальний, екзистенціальний та соціальний виміри людського буття.
4. Світоглядні витоки антинаталізму: антропологічна криза, демографічна ситуація, песимізм.
5. Поняття і сутність антинаталізму.
6. Зміст філантропічного, мізантропічного, екологічного напрямків антинаталізму.
7. Антинаталістські ідеї в буддизмі, індуїзмі, маніхействі.
8. Поняття рейексивізму.
9. Основна проблема рейексивізму: відмова від існування.
10. Відмінності і тотожності між антинаталізмом і рейексивізмом як філософії відкидання.
11. Кен Кокс як засновник концепції рейексивізму.
12. Проблема добровільної бездітності та її моральні причини.
13. Зв'язок антинаталізму та екзистенціалізму.
14. Екзистенційна проблема сенсу життя в аспекті антинаталізму.
15. Ідея самогубства як основна ідея антинаталізму.
16. Дискурс суїциду в соціології та філософії.

17. Філантропічний антинатуралізм Джима Кроуфорда.
18. Генеза антинатуралізму в песимістичній філософії ХІХ ст.
19. Метафізична доктрина Артура Шопенгауера, класифікація страждань.
20. Шляхи визволення від страждань, за А. Шопенгауером.
21. Філософська спадщина Е. фон Гартмана.
22. Колективне подолання існування в концепції Гартмана.
23. Історична детермінація проблеми людського існування.
24. Відмінності в поглядах на сенс життя Гартмана та Шопенгауера.
25. Пряма залежність між рівнем інтелектуального розвитку людини та антинатуралістськими настроями.
26. Антинатуралістська філософія Пітера Цапффе.
27. Психологічні стратегії виживання людини: ізоляція, анкерування, відволікання і сублімація.
28. Праця Девіда Бенетара «Краще ніколи не бути».
29. Аргументи Д. Бенетара щодо несиметричності задоволення і страждань людини.
30. Погляди Д. Бенетара на дитину як «задоволення егоїстичних бажань батьків».
31. Проблема безособовості в антинатуралістській філософії ХХІ ст.
32. Питання «зіпсованого» життя та репродукції у вимірі антинатуралізму та біоетики.
33. Заклики антинатуралістів до відмови від продовження роду з міркувань «морального обов'язку навіть до потенційних істот».
34. Проблема відповідальності в антинатуралізмі за якість життя нащадків.
35. Непрокреція як одна з умов відкидання існування.
36. Песимістичні сценарії тотальної непродукції в глобальному вимірі.
37. Питання добровільного «кінця історії» у вимірі антинатуралізму.
38. Раціональні та ірраціональні аргументи на користь антинатуралізму.
39. Добровільне рішення не народжувати дітей є ідеєю особистого вибору, а для жінок – шляхом до свободи.
40. Перспективи розвитку антинатуралізму в контексті демографічної ситуації в ХХІ ст.

7. Методи навчання.

Методами навчання є способи взаємопов'язаної діяльності викладача зі здобувачами вищої освіти, що спрямовані на засвоєння останніми знань та набуття вмінь і навичок, що передбачені програмою дисципліни.

Під час навчального процесу використовуються такі методи навчання:

Залежно від походження інформації: словесні (розповідь, лекція, пояснення, діалог, дискусія, робота з першоджерелами та навчальними матеріалами), наочні (ілюстрування, демонстрація), практичні методи (вправи, написання самостійної роботи, підготовка авторських тез та публічний виступ на науково-практичних семінарах).

За характером навчально пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний, пошуковий (евристичний), дослідницький.

За ступенем керівництва навчальною роботою: самостійна робота під керівництвом, проте без контролю викладача під час написання реферату.

Вивчення програмного матеріалу та набуття професійних компетенцій здобувачами здійснюється у формі:

Лекцій – стрункий, логічно завершений, проблемно-орієнтований виклад викладачем проблем філософії науки, під час якого здобувачі вищої освіти пасивно сприймають матеріал. Водночас лекція передбачає встановлення зворотного зв'язку, тим самим активізуючи навчально-пізнавальну діяльність здобувачів вищої освіти.

Семінарів – здобувачі вищої освіти завчасно готуються до попередньо визначеної програмою теми та безпосередньо на занятті обговорюють винесені на обговорення питання та/чи тексти, дискутують, висловлюють власну дослідницьку позицію.

Семінарів-дискусій – здобувачі вищої освіти завчасно готуються до заняття, на якому мають можливість вільно обмінюватися думками на певну тему, дискутувати, аргументовано відстоюючи власні погляди чи дослідницьку позицію. Формами семінарів-дискусій є рольові та ділові ігри, кейс-стаді, створення ситуації пізнавальної новизни, тренінги, діалог і полілог з аудиторією, мозковий штурм. Такі семінари формують вміння висловлювати власні думки, аргументовано відстоювати свої переконання, критично оцінювати власні погляди, толерантно та з повагою приймати іншу позицію.

Презентацій – виступ перед аудиторією з метою представлення результатів самостійної роботи здобувача вищої освіти з опрацювання обраної теми, питання, завдання тощо з метою здобуття навичок публічного представлення результатів власного дослідження.

Публічної презентації наукових результатів – здобувачі вищої освіти мають можливість готувати тези доповідей та публічно презентувати їх на наукових семінарах, організованих кафедрою філософії та міжнародної комунікації. Публічне представлення наукових результатів сприяє розвитку навиків наукового письма, вміння зацікавлювати результатами власних наукових досліджень та дискутувати з науково-професійною спільнотою.

8. Форми контролю.

Відповідно до «Положення про екзамени та заліки у здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Національному університеті біоресурсів і природокористування України» від 26 квітня 2023 р., протокол № 8, вивчення здобувачами вищої освіти вибіркової дисципліни «Філософія антинаталізму» супроводжується поточним контролем, проміжною та підсумковою атестацією.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання поставлених завдань.

Проміжна атестація проводиться після вивчення програмного матеріалу і має визначити рівень знань здобувачів вищої освіти з програмного матеріалу, отриманих під час усіх видів занять і самостійної роботи. Проміжна атестація

здобувачів вищої освіти з курсу «Філософія антинатуралізму» проводиться після опрацювання кожної теми у вигляді тестування. Тести до кожної теми розміщені на ЕНК, вага який у загальній оцінці за тему складає не більше 2-х балів.

Засвоєння здобувачем вищої освіти програмного матеріалу вважається успішним, якщо рейтингова оцінка його становить не менше, ніж 60 балів за 100-бальною шкалою. За таких умов від допускається до підсумкової атестації, що у формі заліку.

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі.

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Національному університеті біоресурсів і природокористування України» від 26 квітня 2023 р., протокол № 8.

Таблиця 1.

Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Оцінка національна	Рейтинг здобувача вищої освіти, бали
Відмінно	90-100
Добре	74-89
Задовільно	60-73
Незадовільно	0-59

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів):

$$R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{АТ}}$$

Критерії оцінювання знань з курсу «Філософія антинатуралізму»

Відмінно (90-100 балів)

- повне виконання всіх обов'язкових та вибіркового завдань;
- ґрунтовні знання з філософії антинатуралізму, зокрема, основні етапи розвитку даного напрямку і історії сучасної європейської філософії;
- розуміння і вміння аналізувати основні тенденції розвитку філософії антинатуралізму, динаміку ідеї її основних представників;
- знання наріжних проблем концепцій непродукції та характер висвітлення їх у науковій літературі;
- розуміння і вміння аналізувати основні тенденції розвитку рейксивізму;
- правильне обґрунтування положень антинатуралізму конкретними текстами мислителів даного напрямку;

- володіння категоріальним апаратом філософії антинатуралізму;
- послідовний виклад матеріалу з висновками в кінці відповіді;
- вільне володіння нормами сучасної української літературної мови.

Допускається 1-3 неточності у викладі матеріалу, які не впливають на правильні висновки чи рішення, отриманий високий результат.

Добре (75-89 балів)

- повне виконання всіх обов'язкових завдань;
- правильне з'ясування основного змісту матеріалу відповідно до визначеного завдання;
- уміння виділяти основні етапи та чинники розвитку філософії антинатуралізму;
- знання наріжних проблем концепцій непродуктивності та характер висвітлення їх у науковій літературі;
- розуміння і вміння аналізувати основні тенденції розвитку рефлексивізму;
- володіння категоріальним апаратом та методикою філософії антинатуралізму;
- послідовний виклад матеріалу;
- вільне володіння нормами сучасної української мови.

Допускається 1-2 неточності у використанні понятійного матеріалу, незначні погрішності в узагальненнях та висновках, які не впливають на загальний добрий рівень виконаного завдання.

Задовільно (60-74 балів)

- виконання 50-70 % обов'язкових завдань;
- зміст матеріалу викладено частково, з недотриманням в окремих випадках послідовності;
- здобувач поверхово застосовує теоретичні знання для вирішення практичної проблеми;
- часткові знання фактичного матеріалу та методів філософії антинатуралізму;
- помилки при поясненні понять;
- недостатнє володіння нормами сучасної української мови.

Незадовільно (0-59 балів)

- виконання менше 30 % обов'язкових завдань;
- невміння розкрити основний зміст завдання;
- нездатність формулювати висновки;
- відсутність елементарних знань основних тенденцій розвитку антинатуралізму;
- незнання категоріального апарату;
- слабе володіння нормами сучасної української літературної мови.

11. Рекомендована література.

Основна:

Бенатар Д. Краще ніколи не бути: Про шкоду появи на світ / Better Never to have Been: The Harm of Coming into Existence, 2018. – 205 с.

Гартман, Едуард / Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. – Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. – 742 с.

Камю А. Міф про Сізіфа // А. Камю. Вибрані твори у трьох томах. Т. 3. Есе. Упоряд. О. Жупанський. – Харків, Фоліо, 1997. – 623 с.

Ліготті Т. Заколот проти людської раси: Задум жаху / The Conspiracy Against the Human Race: A Contrivance of Horror, 2018. – 132 с.

Філософія Артура Шопенгауера та сучасність: кол. моногр. / за ред. Анатолія Карася. — Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. –164 с.

Шелест В., Додонова В. Антинаталізм: філософія "відмовим від існування" // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія: [зб. наукових праць]. – 2020. – № 42(55). – С. 75-85.

Додаткова:

Carter, J. The FAQs: What (and Why) You Should Know About Anti-Natalism [Electronic resource]. – URL: <https://www.thegospelcoalition.org>

Coates, K. (2014) Anti-Natalism: Rejectionist Philosophy from Buddhism to Benatar, First Edition Design Publishing, – 90 p.

Crawford, J. (2010) Confessions of an Antinatalist, Nine-Banded Books. – 172 p.

Debating procreation: is it wrong to reproduce? / David Benatar and David Wasserman. New York: Oxford University Press, 2015, pp. 269.

Dodonova V., Dodonov R., Aleksandrova O., Popovich O., Omelchenko Y. Strategy and Tactics of Behaviour of Subjects and Objects of Historical Trauma // Analele Universității din Craiova. Istorie. 2019. Anul XXIV, Nr. 2(36). P. 153-164.

Dodonova Vira, Dodonov Roman. Transformation of Social Values During a Pandemic And Problems of Global Solidarity // Skhid. 2020. № 3(167). P. 21-26.

Douglas, T. 2019. Parental Partiality and Future Children / Journal of Ethics and Social Philosophy 15 (1).

Hartmann, E.V. (1884) Philosophy of The Unconscious (vols. 1,2,3), New York: Macmillan <http://www.vhemt.org>

Hayry, M. (2004) 'A rational cure for prereproductive stress syndrome' Journal of Medical Ethics,30(4), 377-8.

Lillehammer, H. 2009. Reproduction, Partiality, and the Non-Identity Problem: Harming Future Persons, 231-248.

McGregor, R & Sullivan-Bissett, E. 2012. Better No Longer to Be: The Harm of Continued Existence / South African Journal of Philosophy, vol. 31, no. 1, pp. 55-68.

McMahan, J. 2001. Wrongful Life: Paradoxes in the Morality of Causing People to Exist. In: Bioethics, ed. J. Harris, 445-75. Oxford: Oxford University Press.

McMahan, J. 2005. Causing Disabled People to Exist and Causing People to be Disabled. Ethics 116: 77-99.

Overall, C. (2012) Why Have Children? The Ethical Debate, Cambridge, Mass.: MIT Press.

Parfit, D. 1984. Reasons and persons. Oxford: Oxford University Press. 'Procreative Justice: A Contractualist Account', Public Affairs Quarterly, 16/4 (2002) 408.

Potter, Nelson T. Jr., "Kant on Duties to Animals" (2005). Faculty Publications - Department of Philosophy. 13: 299-311.

Schopenhauer, A. (1977) The world as Will and Idea (Vols. I, II and III), New York: AMS Press. – 546 p.

Shiffrin, S. 1999. "Wrongful Life, Procreative Responsibility, and the Significance of Harm," Legal Theory 5: 117-148.

Singh, A. 2011. Assessing Anti-Natalism: A Philosophical Examination of the Morality of Procreation (unpublished MA dissertation, University of Johannesburg, 2012).

Smilansky, S. 1995. Is There a Moral Obligation to Have Children? / Journal of Applied Philosophy, 12 (1), pp 41-54.

Srivastava, P (2006) 'Conceiving a Child is a Sin' <http://dontconceive.blogspot.ca/>.

The Layman Librarian / WHAT IS: ANTINATALISM: A beginner's primer from someone expert enough in Antinatalism to give a damn 2012. – 4 p.

Weinberg, R. 2012. «Is Having Children Always Wrong?» / South African Journal of Philosophy, 31(1): 26-37.

Цапффе П. Последний Мессия / Манифест. Современность глазами радикальных утопистов: искусство, политика, девиация: [сборник] – Москва: Опустошитель, 2014. – С. 242 – 253.

Шопенгауэр А. Мир как воля и представление. – В 2-х т. – Т. 2. – М.: Наука, 1993. – 671 с.

Шопенгауэр А. Мысли / Артур Шопенгауэр; пер. с нем. Ф. Черниговца. – СПб.: Азбука, Азбука-Аттикус, 2015. – 192 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека світової літератури. Оригінали та переклади. (укр.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ae-lib.org.ua>

2. Сайт Українського філософського фонду [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.philosophy.ua>

3. Сайт філософсько-літературного журналу „Логос" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ruthenia.ru/logos/>

